

Reising. a.

2089

SSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA

EXHIBENS NONNULLA

DE

APPETITV ALIMENTO-
RVM PRAETERNA-
TVRALI

QVAM

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRAESIDE

IOHANNE FRIDERICO CARTHEVSER

MED. DOCTORE ET PROF. PVBL. ORD. ACADEMIAE REGIAE BORYSS.

SODALE ET ACAD. ELECTORALIS MORGENTINAE SCIENT.

VITIL. ASSESSORE FACVLTATIS SVAE

H. T. DECANO

PRO GRADV DOCTORIS

SVBMISSIO IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS

RITE ATQVE LEGITIME INSTRANDIS

D. XXII MARTII MDCCLXX.

H. L. Q. C.

PVBLCO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTET

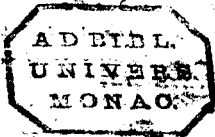
FERDINANDVS GEORGIVS MAY

VRATISLAVIA-SILESIVS.

FRANCOFVRTI AD VIADRVM.

TYPIS IOHANNIS CHRISTIANI WINTERI, ACAD. RIC. TYPOG.

BIBL. REIS. - U. B.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
EXHIBENS NONNULLA
DE
APPETITV ALIMENTORVM
PRAETERNATVRALI.

§. I.

Corpora hominum caeterorumque animantium sub perenni ac mutua partium solidarum ac fluidarum actione et reactione in universo ambitu suo constanter moleculas quasdam, tritu vario avulsas, amittunt, et omni-modi igitur machinae destructio intra modicum tempus metuenda foret, nisi durante sanitate, defectus per cibum potumque recentem, et inde elaboratos succos alibiles, ipsa hortante natura, identidem resarciretur: Ipsa, inquam, hortante novamque alimenti adsumptionem imperante natura; „Praeter sensus externos enim, „IO. GOTHOFREDVS BERGERVS scribit a), Deus alios „homini sensus dedit, videlicet famis, sitis et amoris,

A 2

a) In Physiologia Medica Cap. 29. p. 427. sequ.

„quibus et sui et generis conservandi custodiam eisdem
 „ingenuit. Nam cum caduca sint fluxaque vitae prin-
 „cipia, et singulis momentis decedat et elabatur quae-
 „dam nostri portio, necessario et invalida redderentur
 „corpora et dissiparentur tandem atque conciderent,
 „nisi Creatoris providentia et benignitas alimentum,
 „tanquam praefens quoddam exhaustarum partium sup-
 „plementum, dedisset. Et quanta quaeſo illa Dei be-
 „nignitas, quod tam multa ad vescendum, tam varia,
 „tamque iucunda concedit? neque ea uno tempore an-
 „ni: ut semper et novitate delectemur, et copia, nec
 „unquam desint provocando appetitui illecebrae. Is
 „vero cum indigentiae corporis, et cibi potusque nos
 „admonet, quo memores reddamur refectionis corpo-
 „ris, fame movetur, et siti &c. Origo physica, eaque
 „periodica, utriusque huius appetentiae, esculentorum,
 „scilicet ac potulentorum, non organi tantum sensorii,
 „sed causarum quoque excitantium intuitu valde discre-
 „pat, nec utrumque etiam desiderium constanter apud
 „homines naturale profus, regulare et indigentiae pro-
 „portionatum, sed saepe pariter saepius inordinatum ac
 „praeternaturale deprehenditur; hinc posterius, deside-
 „rium nempe cibi potusque morbosum, uberius omnino
 „scrutinium meretur, quod in sequentibus quoque, licet
 „minime novum rarumque sit, suscipere, et speciminis
 „inauguralis loco describere animum induxi. Quo sin-
 „gula caeteroquin legentibus clariora evadant, breviter
 „prius de adpetitu naturali agam, et deinde ad appeti-
 „tus morboſi evolutionem, ceu praecipuum hac vice
 „tractationis nostrae obiectum, descendam.

§. II.

§. II.

Desiderium alimenti solidi sive esculentorum,
 quod a recentioribus quibusdam physiologis, si remis-
 sius saltim moderatumque est, *adpetitus* tantum sive *appe-*
tentia ciborum, sin fortius vero ac magis minusve anxium
 existit, strictius *fames* appellatur, in sentiente anima to-
 ties oritur, quoties parietes ac iuga rugarum ventriculi
 propius ad se invicem adducuntur, et mutuo igitur at-
 tritu validiori, cui producendo motus ventriculi peri-
 stalticus inservit, singularis quaedam oscillatio, vel alius
 motus specificus in fibris tunicae ventriculi nerveae,
 et prominentibus inprimis eiusdem papillulis a), exci-
 tatur, et inde postmodum, famulante fluido spirituloso,
 per ramos nervorum maiores ad cerebrum, ceu senso-
 rium commune, propagatur. Crescit itaque vescendi
 desiderium in anima atque decreſcit cum crescente ac
 decreſcente hoc rugarum affictu, immo penitus ces-
 sat, quando ventriculus post sufficientem ciborum in-
 gressionem adeo rursus expanditur, ut iuga atque parie-
 tes rugarum magis iterum magisque a se invicem rece-
 dant, nec ulla amplius earum tritura mutua, nulla fri-
 ctio fieri queat, sed tota potius tunicarum actio soli ad-
 sumptorum resolutioni impendatur. Minime caetero-
 quin ignorari oportet, ventriculi parietes, sub inedia
 diuturna summaque urgente fame, nunquam penitus
 coire, sed certos contractionis limites esse, et tantam
 apud summe famelicos cavitatem relinquere, quae, sicuti
 fecit apud homines fame extinctos docuit, aliquot
 ad minimum aquae uncias recipere possit b).

A 3

§. III.

a) Conf. HERMANNI BOERHAAVII *Praelect. Acad. ab ill.*
 HALLERO edit. Vol. I. p. 264, b) Vid. *Idem Lib. cit.* p. 289.

§. III.

~~Symbolum suum~~ ad revocandam augendamque ciborum appetentiam naturalem non tantum subsalsu-aquosus leniterque irritans liquor gastricus ac similis naturae sensimque defluens latex salivalis, sed cuncta etiam ingesta, quae, uti v. g. acidula, acria, salia, aromatica, amara, spirituosa inflammabilia &c., vario vividoque stimulo, tunicae nerveae et antea memoratis papillulis impresso, contractionem ventriculi suscitare et motum peristalticum vegetiorem validioremque reddere valent, conferunt. Nec illa etiam hoc loco praetermittenda sunt, quae, uti motus corporis fortior et exercitia varia, influxum sanguinis in motrices ventriculi fibras musculares largiorem validioremque efficiunt, ac vim peristalticam hac ratione exaltant: Immo, frigus externum, praesertim paullo intensius, inter causas adiutrices locum eminentem et singularem omnino considerationem meretur. Noto enim notius est, homines et animantium reliquorum quamplurima non tantum tempore hyemali sub frigoris diurnitate atque saevitie, sed in gelidis quoque regionibus borealibus alimenta solida avidius appetere, maiori copia ingerere, et citius pariter ac melius, quod noxas ex ingluvie alioquin metuendas avertit, concoquere. Actio frigoris in hac quidem parte clandestina est, facile nihilominus explicari potest: Frigus videlicet habitum cutaneum constringit, oscula vasorum in- et exhalantium nonnihil coarctat, exhalationem materiae caloricac ac fluidi spirituosif minuit, humores impetum facientes, maxime autem sanguinem, maiori quantitate atque impetu ad ventriculi tunicas propellit, et fibris

COR-

corporis universi praedicta constrictione valida maius robur conciliat; hinc aliter omnino fieri nequit, quin calor, motus peristalticus, attritus rugarum, appetentia ciborum et digestionis vigor magis minusve incrementum accedat, praesertim si animi tranquillitas accedat, nec suscitati motus vegetiores variis forsitan animi adfectibus rursus turbentur.

§. IV.

Facillime haecenus memoratis plura notatu digna, ad appetitum ciborum naturalem ac regularem spectantia, subiungere possem: Verum enim vero, quum dicta viam satis pridem, uti ego quidem arbitror, ad meliorem status obliqui atque contrarii cognitionem sternant, ulteriori tractationi physiologicae immorari nolo, sed protinus ad contemplationem thematis nostri pathologico-therapeuticae progrediar, et adpetitus vitiosif species, causas, et curationem ea pariter, qua fieri poterit, brevitate exponam. Redit autem adpetitus vitiosus in genere ad *imminutionem*, aut *plenariam abolitionem*, aut *depravationem*, aut *nimum augmentum*, et *Dysorexiam* ideo, *Malaciam*, *Anorexiam*, *Picam*, *Bulimiam* et *Cynorexiam* sub se complectitur.

§. V.

Anorexia, quae passim quoque in medicorum scriptis *Apostia*, et *Astia* dicitur, solo tantum gradu eminentiori a *Dysorexia* distincta reperitur. Haec enim magis saltem minusve imminuta ciborum appetentia est, illa autem perfectam adpetitus prostrationem et maximum omnium esculentorum fastidium denotat. *Dysorexiae* pro mea sententia haud inepte etiam *Malacia*, tanquam species, iungi poterit, quoniam nihil aliud

aliud esse videtur, nisi fastidium ciborum particulare ac deterrminatatum, sive adpetitus languidus et circa certa saltim alimenta, eaque consueta ut plurimum, vulgaria ac minus delicata, imminutus. Scio quidem, scriptorum plerosque malaciam simpliciter ad depravati adpetitus species referre, eamque ideo et picam eodem profus loco collocare: Veruntamen non diffiteor, magis mihi in hac parte praedictam et quodammodo etiam analogicam WEDELII sententiam placere, qui malaciam quoque a pica notabiliter distinguit, et adpetitum duntaxat alicuius rei nauseabundum vocat: „Notari, inquit a), etiam potest differentia inter κίττα seu picam et malaciam: κίττα denotat depravatum alimentorum appetitum intensum, peccantem gradu maiori. Μαλακία vero est appetitus nauseabundus rei alicuius, quam quis eligit, quia alia ipsi adversantur, iudicans, quod hoc alimento sit usus. Hinc e.g. pica erit, si quis dicat: nisi hoc fruam, moriendum mihi est, aut si hoc consequar, convalescam. Malacia vero, si quis dicat: nescio, quid comedere debeam, sed si quid comedere necessum sit, videtur mihi, quod illud vel illud accepturus sim &c.

§. VI.

Frequentius exposita adpetitus vitia inter aliarum aegritudinum symptomata, quam morbos primarios ac solitarios, militant, et quotidiana pariter observatio docet, adpetitum ciborum decreascentem plerumque aliorum morborum adventum praesagire, resurgentem ex adverso sive revertentem remissionis aut perfectae cessationis, adeoque convalescentiae indicem esse:

Immo

a) *In Pathologia medica dogmatica Sect. III. cap. 2, p. 466.*

Immo medicorum nulli ignotum est, ex maiori et minori adpetitus deiectione saepe saepius morborum, praesertim acutorum, magnitudinem et periculi gradus cognosci.

§. VII.

Aetiologia dysforexiae symptomatae passim sub aliarum aegritudinum tractatione discenda erit, et hoc igitur loco ob ingentem varietatem suam ac prolixitatem explicari nequit: Quod idiopathicae vero causas attinet, illae proxime ad imminutum, aut plane abolitum, aut valde perturbatum rugarum ventriculi affristum, similemque motum peristalticum, et hic rursus ad universi systematis nervosi imbecillitatem, aut magnam fibrarum ventriculi flacciditatem, aut cruditates varias, mucidas, mucido-biliosas, rancidas, putridas &c., in cavitate ventriculi stabulantes, rugisque passim interpositas, ac non solum mole sua totum ventriculum onerantes, mutuaque in rugis parietum approximationem impediunt, sed vario etiam stimulo motum peristalticum pervertentes, redit. Nec praetermitti quoque oportet, motum peristalticum per saepe spasmis, in hysteralgia, passione hypochondriaca, et sub variis haemorrhoidum ac catameniorum anomaliis consensualiter per nervos, et sub impetuosa pariter cruoris congestione productis, magnopere perverti, et memorata igitur pathemata frequentes, nunc manifestas, nunc clandestinas, dysforexiae causas evadere.

§. VIII.

Adductas causas adpetitus imminuti aut plane prostrati proximas sic dictae causae procatarticae numero adhuc et generis varietate admodum superant.

B

Aliae

Aliae enim, ex rerum nonnaturalium ac praeternaturalium censu, nimia v. g. ventriculi repletio, crebrior ac largior oleosorum, pinguium, fermentantium, ac flatulentorum adsumtio, iusto copiosior potulentorum, praesertim tepidorum, ingestio, moeror, tristitia, curae anxiae, meditationes profundae, post pastum inprimis susceptae, intemperantia libidinis, haemorrhagiae immodicae, frequens ac diuturna infantum lactatio, abusus emeticorum &c., ventriculi tunicis praeternaturalem flacciditatem inducunt, et nonnullae quoque earum universum systema nervosum robore suo privant: Aliae, ut terror, iracundia, impuritates rheumaticae, arthriticae, scorbuticae &c., in vasculis ventriculi sanguiferis atque lymphaticis subsistentes, quin antea dudum allegatae affectiones hystericae, hypochondriacae et haemorrhoidales insolita quadam irritatione aliove modo peristalticum ventriculi motum pervertunt, et aliae denique, ut leguminosa, pultes farinaceae spissiores, carnes animalium senilium, carnes infumatae ac muraticae, pisces nonnulli marini, praesertim exsiccati, et similia esculenta viscosa, duriora et concoctu difficilia, nec minus pingua et oleosa, excedente copia adsumta, putrida itemque, et iracundia gravior, vel cruditates *mucidae* sive pituitosae, vel rancidae, vel putridae, vel biliosae, tum simplices, ac solitarias, tum mixtas atque compositas, ventriculo ingenerant.

§. IX.

Sanandae anorexiae et dysorexiae idiopathicae interdum, absente videlicet cruditatum colluvie et eminentiori tantum ventriculi atonia peccante, praeter *dietaem congruam*, sola *roborantia stomachalia* sufficiunt, inter-

interdum vero, ac paullo quidem frequentius, confortantibus varia medicamenta, quae cruditates collectas *incidendo, temperando, invertendo* corrigunt, et per superiora postmodum aut inferiora educunt, praemittenda sunt. Ad confortantia quaevis fere *amara, balsamica et aromatica* spectant, ad formam tamen variam redacta, et ieiuno inprimis ventriculo, vel etiam paullo ante aut post pastum adsumta, masticatoria nimirum ex radice angelicae, galangae, mace, cinnamomo, aniso stellato, cardamomo minori, flavedine cort. citri et aurantium, myrrha genuina, rhabarbaro orientali &c., mixturae concentratae spirituosae ex ess. abinthii composita, gentianae rubrae, trifolii fibrini, cascarillae, aloes, myrrhae, cort. citri, aurantium, melissae, cinnamomi, croci &c., mixturae temperatiores ex vino, arcano tartari impraegnato, et extractis amaris, electuaria ex syrupo de cinnamomo, melissae, cort. citri, aurantium, rob. iuniperi, extr. cent. minor., scordii, card. bened., pulvere rhabarbari, sem. santonici, foeniculi, anisi stellati, cinnamomi, oleo maioranae, menthae, citri Italici, caryophyllorum &c., morsuli myrrhati, pilulae ex aloe violata aut rosata, myrrha genuina, balsamo Tolutano, extractis amaris et vix memoratis pulverulentis et oleis balsamicis, infusa vinosa ex variis pariter speciebus amaris, balsamicis et aromaticis, et sic porro. Hisce interdum, cum insigni etiam fructu et energiae augmento, *adstringentia mitiora*, ut grana chermes, et inde paratus succus, cortex Peruvianus, vinum rubrum Gallicum, vulgo *Pountac* dictum, tincturae martiales &c., nec non *acria* quaedam et *acidula stimulantia*, radix ari v. g., essentia pimpinellae albae, semen sinapi, sal acetosellae,

Spiritus nitri et salis dulcificatus &c. iunguntur, immo externa *linimenta* ex spiritu matricali, aqua virtutum, cephalica imp., mastichina, et balsamo vitae, aut oleis destill. maioranae, carvi, menthae &c., ut et *emplastra*, ex allegatis aliisque oleis aethereis, oleo nucis moschatae expresso, balsamo Peruviano, Tolutano, et emplastro de crusta panis aut de baccis lauri *Off. composita*, et epigastricae regioni adplicata, multum per saepe ad ventriculum roborandum et adpetitum revocandum conferunt.

§. X.

Circa pharmaca, cruditatibus emendandis ac praeparandis idonea et adaequata, notabile discrimen occurrit. Nam cruditates tenaces pituitosae *incidentia* inprimis *salina mediae naturae*, et *acria quaedam, amaris, balsamicis et aromaticis modice remixta*, v. g. pulveres ex sale de Seignette, digestivo Sylvii, arcano duplicato, mirabili Glauberi, tartaro solubili, radice ari ppta, rad. ireos Florent., rhabarbaro, aniso stellato, &c. mixturas ex vino, terra foliata tartari, flor. salis ammoniaci, extracto chamomillae vulg. et rhabarbari, quibus post filtrationem essentia pimpinellae albae et tinctura antimonii acris addi poterunt, ad sui correctionem postulant: Cruditates biliosae et rancidae *nitrosae* saltem atque *acidulis temperantibus* emendantur, nec ulla calida aromatica, balsamica et amara perferunt, et nidorosis denique seu patridis recrementis tum *acidulorum*, tum *balsamicorum* usu nocendi facultas adimitur. Sin mixtae quoque cruditates in ventriculi cavo hospitari creduntur, aut recrementa quaedam acria, ex corporis peripheria retroacta, in ventriculi vasculis haerent, in casu

priori

priori congrua etiam et cuiusvis saburrae speciei adpropriata miscenda, in casu posteriori autem *activa expellentia*, et *specifica antiscorbutica, antarthritica* &c. in usum trahenda erunt.

§. XI.

De evacuantibus emeticis et catharticis, ceu pharmacis notissimis ac minime hoc loco distinctis, nulla specialia afferam, sed ad evolvendas species adpetitus vitiosi reliquas revertar, et primum de *Pica*, quae passim quoque in scriptis medicis *Cissa, Citta, Kirra, Kirraois* dicitur, loquar. Est autem haec ipsa adpetitus depravatus, subiectis sequioris sexus et maxime gravidis quibusdam, praesertim statim post conceptionem et tribus primis mensibus, familiaris, qui in eo consistit, ut res, ab esu humano plane alienas, calcem v. g., carbones, cretam, corium, picem liquidam, araneas, pisciculos vivos, carnes crudas &c., vel alimenta usitata quidem, est in longe maiori, quam par est, quantitate, aut incongruo prorsus anni tempore, cerasa v. g. fraga, similesque fructus horaeos mense Decembri &c., tam flagrante desiderio appetant, ut saepe, si rerum desideratarum non potiantur, in animi deliquia incidant, immo facillime, si uterum gerant, naevos in embryones suos derivent, aut plane abortiant. Notatu quoque dignum est, picam apud gravidas non tantum circa gustum, sed interdum quoque circa auditum, olfactum et tactum a practicis observatam fuisse; quae species tamen nequaquam huius loci sunt, sed ad alia aegritudinum capita remitti debent.

§. XII.

Oritur in anima insolitum atque corruptum hoc desiderium a *singulari nervorum irritatione et perverso imprimis motu peristaltico*, quem apud gravidas et alias pariter foeminas, sub fluxu menstrui anomaliis, partim cruor abundans ac viscidus impetuosa versus stomachum congectione et irregulari per vascula tunicarum circuitu, partim impurus liquor gastricus, recrementis pituitoso acidis, aut biliosis, aut putridis, aut hisce aliisque diversimode mixtis magis minusve inquinatus, suscitatur. Fieri tamen subinde potest, ut sola sanguinis congestio turbulenta absque recrementi peregrini praesentia, vel sola saburra ventriculi heterogenea citra ullius congectionis concursum depravatae huius appetentiae causa existat, immo, valde probabile est, primum quandoque fundamentum unice in anima latitare, dum noto notius est, quod affectio haec longe frequentius apud pueros, puellas, virgines ac foeminas aliosque imbecillioris iudicii homines, nascatur.

§. XIII.

Curatio huius morbi partim moralis, partim pharmaceutica atque chirurgica esse, et ita in genere dirigi debet, ut non solum iusto vividior appetibilium idea deleatur, aut aliqua tamen satisfactione, eaque innocua, non nihil minuat, sed materialis quoque irritationis motusque peristaltici perversi causa auferatur, aut mitigetur. Ad auxilia moralia congruae lenesque persuasiones, prudentes detrimenti aut impossibilitatis demonstrationes, nec minus, culpa inprimis

mis ad animam et phantasiae ludibria redeunte, varia stratagemata medica, callidae nimirum esculentorum, condimentorum ac medicaminum innoxiorum et desideratis incongruis colore ac forma externa similibus, surrogationes, pertinent; chirurgico-pharmaceuticis remediis autem, habita tamen decenti causae materialis et individuorum ratione, venaesectio, laxantia ex rhabarbaro, mechoacanna alba, foliis sennae &c., leniora emetica ex radice ipecacoanhae, terrea antacida, temperantia nitrosa et acidula, salsa incidentia, ut et temperatiora amaricantia atque balsamica, quorum alia sanguinem abundantem corpori detrahunt, et congectionis impetum refrenant, alia cruditatem ventriculi discrepantem, acidam scilicet, aut biliosam, aut rancidam aut putridam &c., invertunt ac corrigunt, et stomachi fibras nervosas ac musculares confortant, accensenda veniunt. Circa phlebotomiam caeteroquin, et emetica probe notari oportet, haec, etiamsi inter ea tantummodo micissima eligantur, apud gravidas, propter metum abortus, rarissime vel nunquam cum perfecta securitate exhiberi, nec illam quoque apud eadem subiecta primis mensibus promiscue administrari posse, sed semper ad robur patientis, ad maiorem minoremve naturae propensionem ad vomendum, nec minus ad gradum plethorae aliasque circumstantias indicantes aut contraindicantes respiciendum esse.

§. XIV.

Cynorexia et *Bulimia*, quae solae inter notabiliores adpetitus ciborum vitiosi species considerandae restant,

restant, scriptoribus quibusdam mera quidem synonyma sunt; at, notabile omnino discrimen illas intercedere, non tantum ex ipsa denominatione, sed clare etiam ex symptomatibus nonnullis patet. *Cynorexia* enim, *Cynorexis*, *Orexis cynodes*, *Fames canina*, vehemens ac fere insatiabile vescendi desiderium est, cui post magnam atque praecipitatum ventriculi repletionem vomitio aut alvi deiectio succedit, qua ingesta cruda ac parum aut nihil subacta rursus eiiciuntur: *Bulimia* vero, *Bulimus*, *Fames bovina*, ingens quidem ac tantum ciborum desiderium est, ut, retardata aliquantulum eorum adsumptione, lipothymia imminet, quin vere nonnunquam superveniat, nullus tamen ingestionem vomitus, nulla alvi deiectio sequitur, sed adsumta, nisi perfecte, nonnihil tamen, subiguntur.

§. XV.

Aetiologia in fame canina et bovina minime differre, sed causa proxima in affectu utroque ad *vehementem rugarum ventriculi affricum, et iusto auctiorem ac valde acceleratum motum peristalticum*, quem liquor gastricus, acibus, iisque admodum penetrantibus, quisquillis nimium refertus, et interdum quoque vermes, praesertim lumbrici, ex intestinis in ventriculum prorepentes, stimulo vario excitant, redire videtur. Acrimonia memorata, sicuti istud subinde sapor in ore acidiusculus, eructatio humoris, dentium aciem hebetantis, et materiae vomitu reiectae aciditas abunde probant, acidae indolis est; hinc praeternaturalis quoque haec vescendi aviditas frequentius apud
homines

homines, qui acidorum adsumptioni nimium indulgent, nascitur, nec raro pariter in passione hypochondriaca et febribus, ex acido-mucosa saburra praecipue oriundis, observatur. Nolo tamen dicta ita accipi, ac si solam semper acrimoniam acidam exaltatam adcusandam esse statuerem, sed dixi saltem, plerumque penetrantes humores acidos insolitae esuriei causam materiales constituere. Nam probe novi, et iterata quidem experientia edoctus, alias etiam, praesertim scorbutico-purpuratas quisquillas, ad ventriculi cavum aut tunicarum duntaxat vascula depositas, stimulo vario violentiorem nonnunquam rugarum ventriculi attritum suscitare, et aliquando igitur praecipuas cynorexiae ac bulimiae causas evadere.

§. XVI.

Propter causae tam formalis, quam materialis similitudinem in adfectu utroque nullum plane discrimen circa auxiliandi methodum occurrit, et potiora remedia ex *antacidorum ac demulcentium* classibus desumuntur. Ad antacida hoc loco non tantum terrea alcalina, conchae v. g., lapides cancrorum, magnesia alba, morsuli contra ardorem stomachi Off. &c., sed limatura quoque ac croci martis, nec non alcalia salina, tinctura scilicet tartari, metallorum, antimonii tartarifata, oleum tartari per deliquium, aqua multa dilutum, et similia, ad demulcentia vero mucilaginea, gelatinosa, pingua et oleosa spectant, immo

C

hisce

hisce nonnunquam, crassiori nimirum saburra simul praesente, emetica leniora et laxantia ex radice ipecacoanhae et rhabarbaro, praemissis tamen praedictis corrigentibus, iungenda aut interponenda sunt. Ut nihil de diluentibus, expellentibus, aliisque pharmacis specificis dicam, quae, facto forsan impuritatis scorbutico-purpuratae decubitu ad ventriculum, aut malo hypochondriaco, aliove morbo complicato, in auxilium trahi debent.

§. XVII.

Evolutis breviter potioribus appetitus ciborum vitiiis, nonnulla pariter de *Siti* seu *desiderio potulentorum naturali* ac *praeternaturali* dicenda veniunt. Prius, naturale scilicet atque moderatum potulentorum desiderium, toties specifico motu nervorum oscillatorio in anima sentiente et diiudicatrice excitatur, quoties apud homines sanos fibrae tunicae faucium, propter parciolem salivæ aquosioris affluxum, nonnihil exsiccantur, et fortius proinde et cum levissimo quodam dolore, praesertim sub alternante aeris in pulmones introitu et egressu, stringuntur ac constringuntur. Parcior haec salivæ humectantis secretio et imminutus ideo minusque sufficiens affluxus maiorem rursus minoremve humorum seroso-lymphaticorum in toto corpore defectum, perenni ac varia secretionem et excretionem inductum sequitur; hinc maior quoque sitis, sicuti unicuique notissimum est, sub tempestate calida et sicca, in regionibus aestuosis, et post motum et exercitia corporis fortiora

tiora nascitur, et indigentiae igitur sub vigore sanitatis semper proportionata existit. Tacitus caeteroquin praeterire nequeo, praeter memoratam fitis naturalis causam, eamque ordinariam, subinde etiam aliam, quae minus tamen, quam illa, naturalis, sed magis nonnaturalis aestimanda est, observari. Frequenti nimirum observatione constat, homines, post hunc aliorumque salforum ingestionem largiorem, potulenta solito avidius appetere, licet nulla humorum seroso-lymphaticorum penuria adsit. Ratio in promptu est: Salsa enim moleculae, maiori numero ventriculi parietibus applicatae, tunicam nerveam fortius pungunt ac vellicant, et eminentiori hoc stimulo maiorem ventriculi contractionem suscitant; unde fit, ut latex salivialis largius ad emissaria ventriculi, quam glandulas oris salivales, confluat, et suscitata etiam fortior tunicae ventriculi villosa nerveae strictura, ob nexum arctissimum, ad tunicam faucium progrediatur.

§. XVIII.

Consideratio fitis physiologica multum protinus lucis considerationi eiusdem pathologicae foeneratur. Ex dictis enim unumquemque, medica etiam scientia leviter duntaxat imbutum, facile cogniturum spero, causam fitis nimiae seu praeternaturaliter auctae vel ad defectum salivae, vel penuriam humorum seroso-lymphaticorum, in toto corpore, vel subinde etiam, licet rarius, ad insolitam tunicae faucium stricturam, fortiori stimulo consensuali productam, redire. Defectus salivae maior aut minor

nunc universalem laticis seroso-lymphatici penuriam et parcio-rem proinde secretionem in glandulis oris causam proximam agnoscit, nunc vero dictarum duntaxat glandularum obstructionem, quam ipsa interdum saliva viscosior, aut praeternaturalis quaedam constrictio spasmodica, eaque ut plurimum febrilis, producit, sequitur. Penuria humorum seroso-lymphaticorum universalis ortum suum pluribus causis procatarteticis debet, ac generatim ab eorum singulis, quae calorem sanguinis praeternaturaliter intendunt, aut laudata liquida diluentia et humectantia per vias solitas non minus, quam insolitas massae sanguineae iusto maiori quantitate detrahunt, inducitur; hinc febres maxime, quarum plerisque sitis auctior, et interdum fere inexplebilis, ut plurimum sociata reperitur, nec minus sudores nimii, praesertim colliquativi hecticorum, diabetes aut solito largior tamen diuresis, diarrhoeae diurnae, usus frequentior cathartorum, haemorrhagiae immodicae, extravasatio aquarum in ascite aliisque hydropis veri speciebus, et similia, considerationem hoc loco merentur, nec ista pariter, quae uti obstructiones v. g. vatorum lacteorum et glandularum meseraicarum, recentium succorum transitum e prima culina ad sanguinem impediunt, e numero causarum excludenda sunt. Strictura tunicae faucium praeternaturalis solitaria, h. e., nullo salivae, nullo laticis seroso-lymphatici defectu praesente oriunda, paullo rarius occurrit, et a fervidis plerumque cruditatibus ventriculi biliosis ac nidorosis, vel salis etiam aliisque acrioribus, tunicam ventriculi nerveam indefinenter ac fortiter vellicantibus, con-

sen-

ensualiter, uti supra pridem dixi, excitatur, nec unquam igitur, perseverante stimulo memorato, penitus cessat, etiamsi saliva sufficienti copia se- et excernatur, et potulenta etiam largius hauriantur.

§. XIX.

De siti praeternaturaliter imminuta ac depravata non adeo multa dicenda invenio. Prior enim *glandularum duntaxat salivatum laxitatem et solito copiosorem liquidam salivalem secretionem, vel extraordinariam ac magis minusve morbosam succorum seroso-lymphaticorum in toto corpore abundantiam* supponit; posterior autem rarissime praeternaturalis deprehenditur, sed potius, ut ita loquar, nonnaturalis est, et originem suam vel unice, vel maximam tamen partem, *pravae consuetudini* debet; quemadmodum istud clare in primis atque creberrime apud cerevisiae, vini ac vini adusti heluones observamus.

§. XX.

Medela sitis praeternaturaliter auctae facile ex aetologia praemissa intelligitur, nec ideo etiam prolixam hoc loco explicationem desiderat, quoniam merum plerumque aliarum aegritudinum symptoma est, per varia remedia, sanando morbo primario idonea, abigendum penitus aut mitigandum. Dividi itaque debent excedentis huius desiderii medicamina in *generalia* ac fere *communia* et *specifica* seu *adpropriata*: Haec sub aliorum morborum tractatione therapeutica discenda

C 3

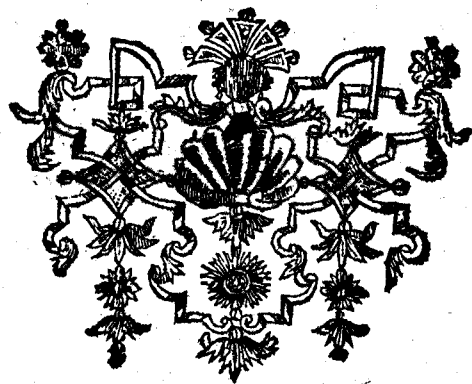
sunt;

sunt; illa autem ad *diluentia, demulcentia et refrigerantia* redeunt: cuius census sunt decocta hordeacea et avenacea refrigerata, serum lactis dulce et acidulum simplex ac tamarindatum, aqua vulgaris, nitro et sale acetosellae, vel tinctura bellidis, violarum, florum anagallidis purpureae, clyffo antimonii sulphurato, succo citri, limoniorum &c. modice impraegnata, emulsiones ex aqua boraginis, cichorii, flor. nymphaeae, lactucae, flor. anagallidis purp., acetosellae, fragorum ex fructibus, amygdalis dulc., sem. quatuor frigidis maioribus et minoribus, nitro depurato &c., potiunculae ex aquis memoratis, nitro, sale acetosellae, syrupo cerasor. acidorum, acetositis citri, violarum, ribium, cydoniorum, acetosae &c., electuaria ex syrupo violarum, mororum, cerasorum acidorum, pulpa tamarindorum, diacydonio simplici &c., fructus recentes atque conditi acidulo dulces, succus cucumerum atque melonum depuratus et sacharo canto remixtus, et plura huius farinae alia. Hisce interdum, salivae nimirum defectu unice a glandularum salivalium obstructione et ipsius salivae viscositate pendente, *resolventia* quaedam atque *incidentia externa*, h. e. non deglutienda, sed aliquamdiu tantum in ore detinenda, decocta v. g. tepida ex herba hyssopi, et radice pimpinellae albae, nitro impraegnata, nec non, strictura nempe spasmodica glandularum salivalium emissaria ocludente, linctus ex oleo amygdalarum dulcium recenti, et pulvere liquiritiae aut sacharo canto, sacharum penidium, iuscula avenacea tenuiora, cum radice althaeae cocta, et similia iungi debent. Circa sitis depravatae ac nimium imminutae curationem

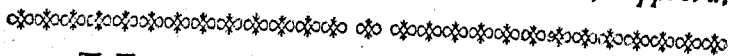

nem vix opus esse videtur, ut quicquam moneam. Prava enim aduetudo, quae unica plerumque, sicuti antea dixi, prioris causa est, non pharmaceuticis atque chirurgicis, sed moralibus remediis emendanda est, et sitis imminuta quoque nullam medelam postulat, si illam speciem, quae soli glandularum salivalium laxitati nimiae et iusto largiori igitur salivae excretioni ortum debet, quodammodo exceperis. In hac enim subinde decocta ex adstringentibus, foliis v. g. rosarum rubr., herba alchimillae, cortice granatorum cinnamomo &c. parata, et identidem in ore detenta, necessaria atque proficua iudicantur.

En Tibi pro meritis summos huius Artis honores,
 Ad quos ex animo gratulor hisque Tibi.
 Sis felix, faustus, sospes, multosque per annos
 Vivas. Te semper fata benigna ferant;
 Vires ipse Deus, cum viribus augeat annos,
 Puraque Te sero lux super astra vehat;
 Atque ita Te praestet caelestis gratia saluum:
 Vt mea vota rogant, ut cupis ipse simul.
 Ernst Rudolph Schlincke, Opp. ord.

Vnde libido petat primordia prava ciborum,
 Quae mala profiliant simul hinc in corpora nostra;
 Inquiris doctè et solide defendis, Amice!
 Certo fonte scatet impuro squallidus humor;
 Et nitidi mundo manant e fonte liquores!
 Huius et exemplum sistis praeclarius omni,
 Mente Tua pura cum sana libido scaturit;
 Quae potuit plenos assurgas laudis in ausus,
 Qui faciunt lauro praeclara tempora cinctus
 Iam sumas hodie celebres Doctoris Honores.
 Gaudia certatim iungo solemnia Tecum,
 Inde canoque, licet nondum mihi dicere detur
 Quae fuerint, felix Tibi proemia plura futura:
 Et peto, si virtus et fors Tua vota secundet
 Sint et Amicitiae ceu Gentis Vincula sancta.
 Iohann George Kunst, Wratisl. Sil.

MONSIEUR!

Sensible à tout ce qui Vous concerne, je ne saurois manquer
 à un devoir aussi essentiel en considération de l'amitié, qui nous
 lie, que celui, de Vous témoigner la part, que je prend à la
 joie, dont Vous êtes pénétré, Vous voyant aujourd'hui cou-
 ronné des honneurs, uniquement acquis, par Vos merites.
 Vous allez donc recueillir aujourd'hui les fruits, de l'industrie
 avec la quelle Vous Vous êtes, tout a fait voué aux études,
 étant orné de la dignité du Docteur. Permettez ainsi, que je
 Vous en félicite du profond de mon ame, joignant tous le
 voeux, que je ne saurois étouffer sans blesser les devoirs de
 l'amitié, et sans m'en rendre entièrement indigne, que les suc-
 cès de toutes Vos entreprises aillent bien loin au delà, de ce
 que Vous Vous en promettez, et qu'aucun fâcheux événement,

D

ne

ne soit jamais capable, de Vous troubler dans la parfaite
jouissance des récompenses de Votre vertu. Il n'ya enfin
aucun bonheur, aucune prospérité au monde; dont je ne
desire, de Vous voir comble en abondance, La seule faveur,
que je Vous supplie de m'accorder, est celle, de me continuer
l'honneur de Votre bienveillance et de Votre amitié. Cette
faveur croyez moi sera bien employée, et bien reconnue, sur
tout, n'ayant jamais eu de bonheur, que j'estime tant ni, qui
me donne tant de joie que celui d'oser me dire

MONSIEUR

Frankfort sur l'Odre

le 31me Janvier

1766.

Votre

Sincere Ami

Harsleben.